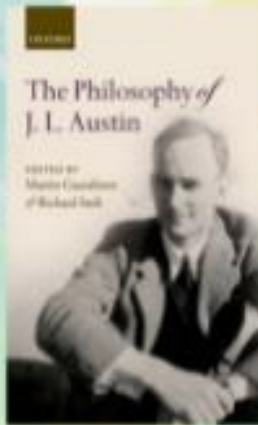

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Τμήμα Φιλολογίας

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

9^η ΔΙΑΛΕΞΗ
Π. ΓΑΚΗΣ
gakis@sch.gr

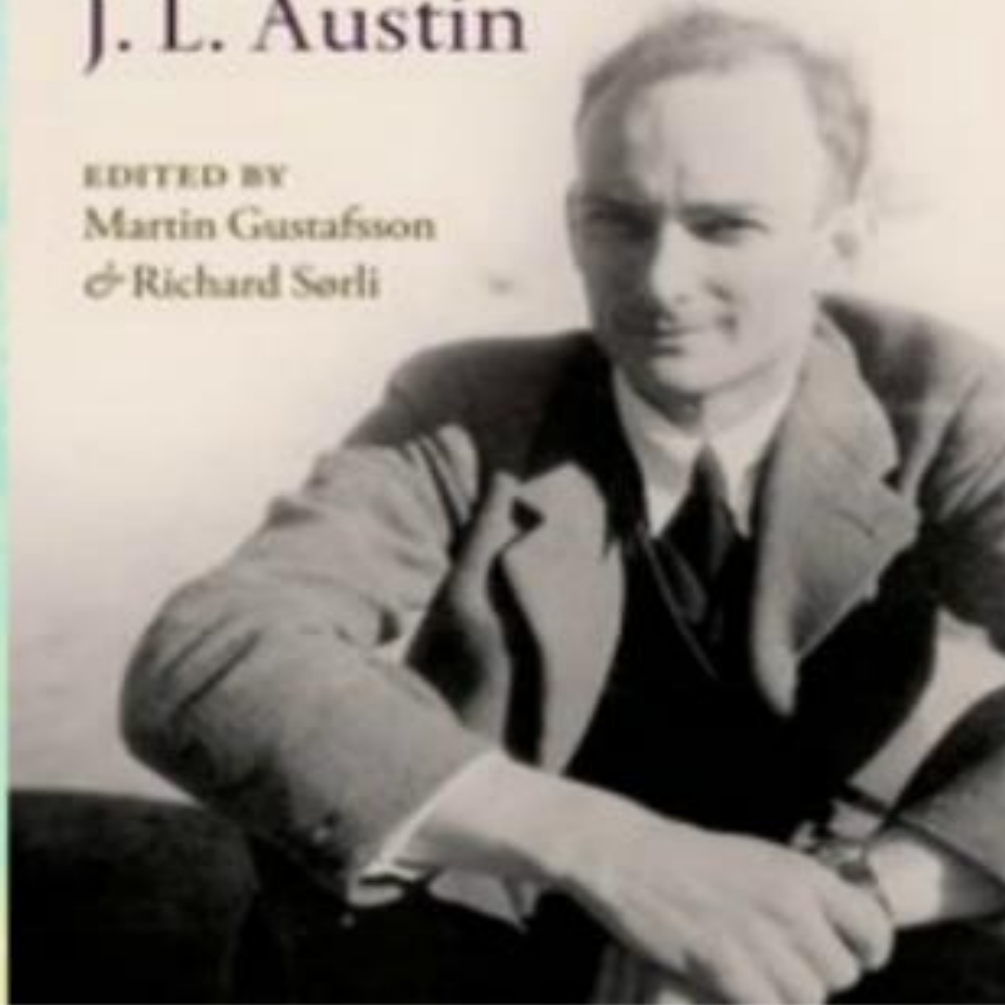

Ο Austin παρά το γεγονός ότι δεν ήταν γλωσσολόγος, αλλά φιλόσοφος, ασχολήθηκε διεξοδικά με πολλά από τα θέματα που έχουν μεγάλη σημασία στον κλάδο της **Πραγματολογίας** σήμερα.

OXFORD

The Philosophy *of* J. L. Austin

EDITED BY
Martin Gustafsson
& Richard Sorli

AUSTIN

- Πραγματολογία = γλωσσική χρήση, επιτέλεση ή εξωτερίκευση γλωσσικών δεδομένων αλλά και πράξη
- Γλώσσα είναι το μέσο για επιτέλεση πράξεων που επιτελούνται με τη γλώσσα
- είναι ο χώρος που ταυτίστηκε με πραγματικότητα
- Austin ασχολήθηκε με **θεωρία γλωσσικών πράξεων** και η θεωρία του αναπτύχθηκε αργότερα από Searle και σήμερα αναγνωρίζεται ο ρόλος των διαπολιτισμικών παραγόντων στην παραγωγή και ερμηνεία γλωσσικών πράξεων

AUSTIN: ΠΩΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

- Austin: φιλόσοφος στο πανεπιστήμιο Οξφόρδης, ανήκε σε ομάδα γνωστή με το όνομα: **φιλόσοφοι της καθημερινής γλώσσας**: (ordinary language philosophers)
- Αντέδρασε στις τάσεις που έλεγαν ότι η καθημερινή γλώσσα είναι ατελές μέσο επικοινωνίας, γεμάτο **ανακρίβειες** και **αντιφάσεις** και άρα ακατάλληλο για φιλοσοφία
- Παρατήρησε ότι η γλώσσα, παρά τα όποια προβλήματά της, εξυπηρετεί αποτελεσματικά τους χρήστες της και οι άνθρωποι καταφέρνουν να επικοινωνούν

AUSTIN: ΠΩΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

- Αντέδρασε στο **λογικό θετικισμό** ότι οι μόνες δηλώσεις που είναι μεστές νοήματος είναι οι **αναλυτικές** (αυτές που επαληθεύονται ή διαψεύδονται από τις ίδιες τις λέξεις που τις αποτελούν) ή όσες μπορούν να επαληθευτούν **εμπειρικά**
 1. *Η φάλαινα είναι θηλαστικό* (αναλυτικά αληθής, αφού μέρος της σημασίας της λέξης φάλαινα είναι ότι είναι θηλαστικό)
 2. *Η μητέρα μου είναι γένους αρσενικού* (αναλυτικά ψευδής ή αντιφατική)
 3. *Ο Χρήστος έχει ύψος, 1,82* (**επαληθεύεται εμπειρικά** και είναι **συνθετική** μπορεί να αληθεύει ή όχι και αυτό δεν έχει σχέση με τη σημασία των λέξεων που την αποτελούν, αλλά με το πραγματικό ύψος της οντότητας που λέγεται Χρήστος)

AUSTIN: ΠΩΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

- Ο λογικός θετικισμός ενδιαφέρεται για τον αληθειακό χαρακτήρα των προτάσεων μιας γλώσσας και τις ιδιότητες που μπορούν να εκτιμηθούν ως αληθείς ή ψευδείς
- Σε ένα κόσμο που δεν έχει υπάρξει βασιλιάς της Ελλάδας η πρόταση: *ο βασιλιάς της Ελλάδας είναι φαλακρός* δεν έχει τιμή αληθείας και είναι κενή σημασίας

ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΑΛΗΘΕΙΣ Η ΨΕΥΔΕΙΣ;

- 1. Ένα ιπτάμενο ταξί ήρθε από το πουθενά, χτύπησε το αυτοκίνητό μου και έγινε καπνός*
- 2. Κανείς δεν πάει πια στις διαλέξεις της γιατί έχει πάρα πολύ κόσμο*
- 3. Έφτασα*
- 4. Κοιμάμαι συνεχώς, γιατρέ*

- Το πρόβλημα με την προσέγγιση της σημασίας είναι πως πολλά παραδείγματα γλωσσικών δεδομένων που προκύπτουν καθημερινά θα κρίνονταν αναγκαστικά ψευδή ή κενά σημασίας
 1. *Ένα ιπτάμενο ταξί ήρθε από το πουθενά, χτύπησε το αυτοκίνητό μου και έγινε καπνός*
 2. *Κανείς δεν πάει πια στις διαλέξεις της γιατί έχει πάρα πολύ κόσμο*
 3. *Έφτασα*
 4. *Κοιμάμαι συνεχώς, γιατρέ*
- 1-3 **ψευδή** (τα ταξί δεν είναι ακόμη ιπτάμενα, πρέπει να έρχονται κάπου και δε γίνονται καπνός) (δεν μπορούμε να λέμε ταυτόχρονα ότι κανείς δεν πάει στις διαλέξεις και ότι υπάρχει πολύ κόσμος) (συχνά λέμε έφτασα, ενώ δεν έχω φτάσει)
- 4^ο ασθενής πρέπει να είναι ξύπνιος τουλάχιστον τη στιγμή που μιλά στο γιατρό, άρα είναι κενή σημασίας
- Στην καθημερινότητα χρησιμοποιούμε τα παραπάνω χωρίς πρόβλημα. **Η λογική αλήθεια δεν απασχολεί** τους χρήστες της γλώσσας

AUSTIN: ΠΩΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

- Austin: **υπάρχουν πράγματα στη γλώσσα πέραν της σημασίας των γλωσσικών εκφράσεων** και ότι **δε χρησιμοποιούμε τη γλώσσα για να περιγράψουμε πράγματα αλλά να κάνουμε πράγματα**
- Αυτή η άποψη διαμόρφωσε μια θεωρία που εστιάζει στα **είδη των πράξεων** που επιτελούμε με τη γλώσσα και στις **συνθήκες** που πρέπει να **πληρούνται** προκειμένου αυτές οι πράξεις να είναι επιτυχείς
- Σε όλες τις κοινότητες χρησιμοποιούμε τη γλώσσα για να **κάνουμε ερωτήσεις, παρακλήσεις** και να **δώσουμε διαταγές και παραγγελίες** κ.λπ.
- Στο πλαίσιο αυτής της θεωρίας οι **προτάσεις** εξετάζονται και κατατάσσονται από την πλευρά του **επικοινωνιακού τους ρόλου** ως εκφωνήματα

ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ: ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ -
ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ

ΔΥΟ ΕΙΔΗ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΩΝ

ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ

- ❖ affirmations
 - Περιγράφουν μια κατάσταση που μπορεί να ελεγχθεί ως αληθής ή ψευδής
 - Προτασιακό περιεχόμενο (*contenu propositionnel*)
 - Υπόκεινται σε συνθήκες αληθείας: η πρόταση ως αληθής ή ψευδής (*conditions de vérité*)
- La France est hexagonale**

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

- ❖ énonciations performatives
 - Δεν περιγράφουν.
 - Μέσω αυτών των εκφωνημάτων ο ομιλητής κάνει κάτι
 - Υπόκεινται σε συνθήκες επιτυχίας (*conditions de félicité*)
- Je te promets de t'appeler**

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Επιτελεστικά και αποφαντικά εκφωνήματα

- J. Austin *How to do things with words* (1962)
- Όταν χρησιμοποιούμε τη γλώσσα στην επικοινωνία
 - **δεν αναφερόμαστε** μόνο στο κόσμο,
 - αλλά επιπλέον **επιτελούμε πράξεις**.

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

Παραδείγματα αποφαντικών εκφωνημάτων

- α) *Το αυτοκίνητο του Γιάννη είναι κόκκινο*
- β) *Ο Γιώργος έχει ακίνητη περιουσία πάνω από 50 χιλιάδες ευρώ*

Παραδείγματα επιτελεστικών εκφωνημάτων

- α) *Σε προειδοποιώ ότι αν δεν αλλάξεις λάδια, γρήγορα θα έχεις μηχανικά προβλήματα με το αυτοκίνητό σου*
- β) *Υπόσχομαι ότι θα σου επιστρέψω τα χρήματα που μου δάνεισες μέχρι το Σάββατο*

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

- Τα **αποφαντικά εκφωνήματα**, σε αντίθεση με τα επιτελεστικά, συνίστανται από **αληθιακά εκτιμήσιμες προτάσεις**, από προτάσεις, δηλαδή, που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως αληθείς ή ψευδείς.
- Μπορεί να είναι **αληθές ή ψευδές** ότι το αυτοκίνητο του Γιάννη είναι κόκκινο (1α), όπως μπορεί να είναι **αληθές ή ψευδές** ότι ο Γιώργος έχει ακίνητη περιουσία πάνω από *50 χιλιάδες ευρώ*(1β).

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

- Στα **επιτελεστικά εκφωνήματα** η πρόθεση των ομιλητών **δεν** είναι να εκφωνήσουν προτάσεις οι οποίες να μπορούν να λάβουν **τιμή αλήθειας**,
- *αλλά* με το λόγο τους να επιτελέσουν **γλωσσικές πράξεις** (speech acts), της **προειδοποίησης** στο (2α): *Σε προειδοποιώ...* και της **υπόσχεσης** στο *Σου υπόσχομαι ...*(2β).

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

- **Επιτελεστικά (performatives)** είναι τα εκφωνήματα των οποίων **η εκφορά και μόνο σε κατάλληλα συμφραζόμενα** συνεπάγεται και την **πραγμάτωση** μιας πράξης που **επιφέρει αλλαγές** στο στενότερο ή ευρύτερο **περιβάλλον**.
- **Αποφαντικά (constatives)** είναι τα εκφωνήματα τα οποία **περιγράφουν τον κόσμο**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ
- ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

«**τρώω**» VS **ορκίζομαι**»

Τι διαφορετικό δηλώνουν;

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

Το «**τρώω**» είναι ένα ρήμα που όσο κι αν το λέω **δεν** πρόκειται να χορτάσω και τα «**περπατώ**» ή «**τρέχω**» όσο κι αν τα φωνάζω, **θα μένω πάντα στην ίδια θέση**. Το «ορκίζομαι» όμως δεν είναι το ίδιο. Λέγοντας «**ορκίζομαι**», **κάνω πράξη αυτό που λέω τη στιγμή που το λέω και μόνο λέγοντάς το**. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ρήματα «**συγχαίρω**», «**συλλυπούμαι**», «**υπόσχομαι**», «**καλωσορίζω**», «**συμβουλεύω**», «**κηρύσσω τον πόλεμο**» κ.ά.

Φραγκουδάκη 1987: 152

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

- Παρόλο που τα **επιτελεστικά εκφωνήματα** **δεν** μπορούν να λάβουν **τιμή αλήθειας**, η **επιτέλεσή τους** μπορεί να είναι **ανεπιτυχής** (infelicitous), αν δεν υπακούει στις **συνθήκες επιτυχίας** (felicity conditions) που προσδιόρισε ο Austin

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

- Σε ορισμένες περιστάσεις (ορκωμοσίες, διάφορες τελετές κ.λπ) χρησιμοποιούνται τυποποιημένες μορφές λόγου που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του γεγονότος
- Για να ολοκληρωθεί το γεγονός είναι απαραίτητο να εκφωνηθούν οι **τυποποιημένες εκφράσεις**
 - *Βαπτίζεται ο δούλος του Θεού*
 - *Κατηγορούμενε, καταδικάζεσαι σε δέκα χρόνια κάθειρξη*
- Σε αυτές τις περιστάσεις η **γλώσσα** αποτελεί αναπόσπαστο **μέρος** της **επιτέλεσης** της πράξης

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΩΝ

- A. i. Πρέπει να υπάρχει μια **συμβατική διαδικασία** που να επιφέρει ένα συμβατικό αποτέλεσμα.
- ii. Οι **περιστάσεις** και τα **πρόσωπα** πρέπει να είναι **κατάλληλα**, όπως προσδιορίζονται από τη διαδικασία.

Παράδειγμα 3

Οι ορθόδοξοι χριστιανοί δεν μπορούν να **βαπτίσουν** το παιδί τους, λ.χ. **στο σπίτι τους**, βάζοντας πρώτα το παιδί στο νερό και μετά διαβάζοντας τις ευχές, χωρίς να παραβιάσουν την προβλεπόμενη συμβατική διαδικασία (παραβίαση της A i).

Την έκφραση *βαπτίζεται ο δούλος του θεού Παναγιώτης* δεν μπορεί να την πει στην εκκλησία **ο νονός αντί του παπά** (παραβίαση της A ii).

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΩΝ

- B. i.** Τα εμπλεκόμενα άτομα πρέπει να έχουν **τις απαιτούμενες σκέψεις, αισθήματα και προθέσεις**, όπως προσδιορίζονται από τη διαδικασία.
- ii.** Εάν *προβλέπεται* από τη διαδικασία η **επακόλουθη δράση**, αυτή πρέπει να **εκτελείται** από τα εμπλεκόμενα άτομα.

Παράδειγμα 4

Αν ένας δικαστής **καταδικάσει κάποιον** που γνωρίζει ότι είναι **αθώος** (παραβίαση της **B i**), ή αν ένας γονιός **υποσχεθεί** στο παιδί του να το πάει βόλτα, **χωρίς να έχει πρόθεση** να το κάνει (παραβίαση της **B ii**), τότε, **παρόλο που πραγματώνονται οι πράξεις** της καταδίκης και της υπόσχεσης αντίστοιχα, **η επιτέλεσή τους είναι ανεπιτυχής**.

→ Η παραβίαση της συνθήκης **B**, η οποία αφορά **και τον καθημερινό** λόγο, έχει ως αποτέλεσμα την **καταχρηστική πραγμάτωση** (abuse) μιας γλωσσικής πράξης (επιτελούνται πράξεις ανεπιτυχείς.... *Υπόσχομαι ... αλλά δεν...*).

ΡΗΤΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

Επιστρέφουμε στα **επιτελεστικά** εκφωνήματα

α) *Σε προειδοποιώ ότι αν δεν αλλάξεις λάδια, γρήγορα θα έχεις μηχανικά προβλήματα με το αυτοκίνητό σου.*

β) *Υπόσχομαι ότι θα σου επιστρέψω τα χρήματα που μου δάνεισες μέχρι το Σάββατο.*

- Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι τα εκφωνήματα α. και β. **περιγράφουν ρητά** τη γλωσσική πράξη που επιτελείται γι' αυτό και ονομάζονται **ρητά επιτελεστικά** (explicit performatives).

Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΑ

- Ο Austin υποστηρίζει ότι μπορούμε να **επεκτείνουμε** την έννοια των **επιτελεστικών** εκφωνημάτων σε **όλα** τα είδη των εκφωνημάτων, ακόμα και σε εκείνα που έχουν περιγραφικό περιεχόμενο και επιδέχονται ανάλυση με βάση την αλήθεια.
- Προτείνει μια θεωρία βάσει της οποίας όλη η γλωσσική επικοινωνία πραγματοποιείται μέσω γλωσσικών πράξεων

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Η **επιτελεστική** χρήση διαχέεται σε **όλες** τις επικοινωνιακές καταστάσεις

1. Κάθε εκφώνημα είναι ένα είδος γλωσσικής πράξης
2. Το ίδιο εκφώνημα μπορεί να υπόκειται και σε συνθήκες αληθείας και σε συνθήκες επιτυχίας

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Οι πράξεις που επιτελούνται μέσω των εκφωνημάτων είναι γνωστές ως γλωσσικές πράξεις και αφορούν την επικοινωνιακή πρόθεση του ομιλητή κατά την παραγωγή του εκφωνήματος

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Στην πραγματικότητα το **κάθε εκφώνημα** είναι ένα είδος γλωσσικής πράξης. **Ακόμα και όταν δεν υπάρχει κάποιο ρητό επιτελεστικό ρήμα:**
 - ✓ *Βρέχει*
 - ✓ *Βρέχει;*
 - ✓ *Φύγε!*
- ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΗ???

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

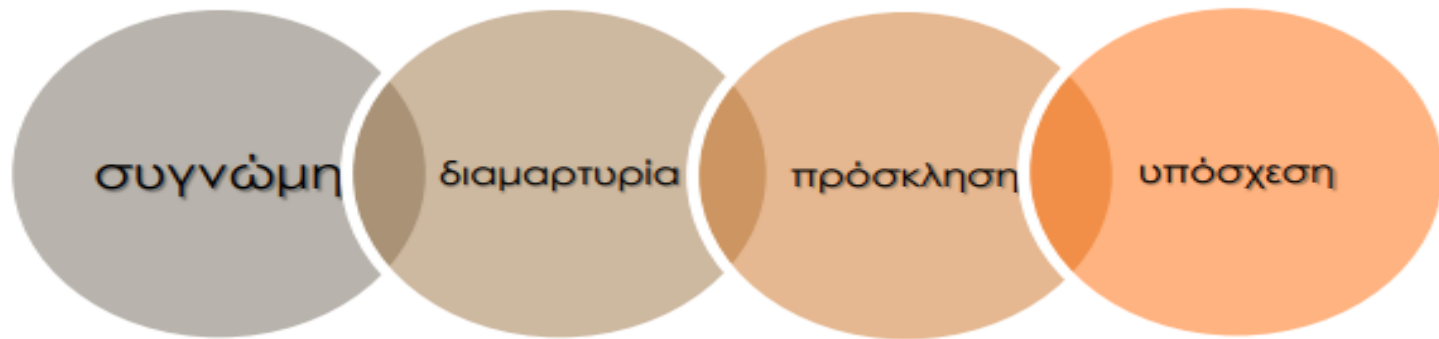
- Στην πραγματικότητα το **κάθε εκφώνημα** είναι ένα είδος γλωσσικής πράξης. **Ακόμα και όταν δεν υπάρχει κάποιο ρητό επιτελεστικό ρήμα:**

- ✓ *Βρέχει* δηλωτική επιτέλεση
- ✓ *Βρέχει;* ερωτηματική επιτέλεση
- ✓ *Φύγε!* προστακτική επιτέλεση

- Μπορώ να χρησιμοποιήσω ένα πραγματικό επιτελεστικό ρήμα:

- ✓ *Δηλώνω ότι βρέχει*
- ✓ *Ρωτώ αν βρέχει*
- ✓ *Σε διατάζω να φύγεις*

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

- Μια **δραστηριότητα** στην οποία τα συμμετέχοντα άτομα **διεπιδρούν** μεταξύ τους **μέσω της γλώσσας** με κάποιο συμβατικό τρόπο, προκειμένου να καταλήξουν σε κάποιο αποτέλεσμα, ονομάζεται **γλωσσικό γεγονός**
- Οι **περιστάσεις** που περιβάλλουν το εκφώνημα, συμπεριλαμβανομένων και άλλων εκφωνημάτων, ονομάζονται **γλωσσικό γεγονός**
- Η **φύση** του γλωσσικού **γεγονότος** καθορίζει την **ερμηνεία** ενός **εκφωνήματος** ως **επιτέλεση** μιας συγκεκριμένης γλωσσικής πράξης

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΡΗΜΑ

Το ρήμα που, όταν εκφωνηθεί στο **α' πρόσωπο οριστικής ενεστώτα** σε **κύρια πρόταση**, ταυτίζεται με την επιτέλεση της γλωσσικής πράξης που δηλώνει.

Τέτοια είναι τα ρήματα *υπόσχομαι, συγχαίρω, παρακαλώ, διαβεβαιώνω* κ.ά. στις προτάσεις:

- *Σου υπόσχομαι να μελετήσω το θέμα σου,*
- *Σας συγχαίρω για τον γάμο σας*

Όχι όμως στις προτάσεις:

- * *Υποσχέθηκε να μελετήσει το θέμα*
- * *Τους συνεχάρη για τον γάμο τους*

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΡΗΜΑ

Δεν χρησιμοποιούνται όλες οι προτάσεις για να περιγράψουμε κάτι

- *Στοιχηματίζω* 10 ευρώ ότι αύριο θα βρέξει.
- *Ζητώ* συγγνώμη.
- Σε *διατάζω* να φύγεις.
- Σε *προειδοποιώ* ότι θα τιμωρηθείς
- Με τις παραπάνω προτάσεις **δεν περιγράφουμε, αλλά κάνουμε κάτι.**
- Ο σκοπός του ομιλητή είναι να **πραγματοποιήσει** κάτι
- Η εκφώνηση **δεν είναι μόνο λόγος**, αλλά και **πράξη**

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Οι προτάσεις με επιτελεστικά ρήματα δεν χρησιμοποιούνται για να κάνουν αληθείς ή ψευδείς δηλώσεις. Παρόλο που αυτές οι προτάσεις θεωρούνται **κενές σημασίας σε μια σημειολογία συνθηκών** αληθείας, τις **κατανοούμε** χωρίς πρόβλημα
 - (1) Στοιχηματίζω ότι θα βρέξει αύριο
Σωστά
 - (2) Σου υπόσχομαι ότι θα πάμε σινεμά
Δεν είναι αλήθεια
 - (3) Σου ζητώ συγγνώμη
Δεν είναι αλήθεια
 - (4) Έχω δύο σκυλιά
Σωστά
- Οι **απαντήσεις** στα 1-3 είναι **παράλογες** και συμπεραίνουμε ότι οι προτάσεις στις οποίες απαντούν δεν αποτελούν αληθείς ή ψευδείς δηλώσεις
- Στο 4 δεν υπάρχει τέτοιο πρόβλημα, επειδή ο 1^{ος} ομιλητής κάνει μια επαληθεύσιμη δήλωση και ο 2^{ος} αποφαινεται ως προς την αλήθεια της
- Κατά τον Austin **δεν είναι δηλώσεις αλλά πράξεις**. Περιέχουν ρήματα που ονομάζονται επιτελεστικά ρήματα (performatives). Το 4^ο είναι απλά μια **δήλωση**, το 1^ο **στοίχημα**, το 2^ο **συγγνώμη** και το 3^ο **υπόσχεση**

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ - ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Παρατήρησε ομοιότητες (ανάμεσα στις 2 γλώσσες και ως προς τη σημασία τους) στη γραμματική τους μορφή και επιχείρησε να κάνεις κάποιες γενικεύσεις
 1. I **bet** you it will rain tomorrow. (Στοιχηματίζω ότι θα βρέξει αύριο)
 2. I **apologize** (σου ζητώ συγγνώμη)
 3. I **promise** we will go to the movies (σου υπόσχομαι ότι θα πάμε σινεμά)
 4. I **have** two dogs (έχω δύο σκυλιά)

1. I **bet** you it will rain tomorrow. (Στοιχηματίζω ότι θα βρέξει αύριο)
2. I **apologize** (σου ζητώ συγγνώμη)
3. I **promise** we will go to the movies (σου υπόσχομαι ότι θα πάμε σινεμά)
4. I **have** two dogs (έχω δύο σκυλιά)

- Οι προτάσεις και στις 2 γλώσσες είναι συντακτικά παρόμοιες (α' ενικό πρόσωπο, καταφατικές, στην οριστική ενεργητικής φωνής και σε ενεστώτα)
- Η 4^η είναι πραγματολογικά διαφορετική (αποτελεί δήλωση και η επαλήθευσή της είναι εμπειρικό θέμα: όποιος με επισκεφτεί θα διαπιστώσει αν η δήλωσή μου είναι αληθής). Στα 1-3 δεν έχει νόημα να απαντήσουμε: αληθεύει ή όχι, εφόσον δεν κάνουν δηλώσεις.
- Η 4^η (κατά Austin) κάνει δήλωση (είναι καταστατική) και έχει συνθήκες αληθείας, ενώ
- οι 1-3 είναι επιτελεστικές, δεν μπορούν να κριθούν ως αληθείς ή ψευδείς, επιτελούν συγκεκριμένες πράξεις. Δεν έχουν συνθήκες αληθείας αλλά συνθήκες επιτυχίας (επιτελούν πράξη επιτυχώς ή ανεπιτυχώς)

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Τα επιτελεστικά: α) δεν περιγράφουν και δεν αναφέρουν τίποτε, δεν είναι αληθή ή ψευδή β) η εκφώνηση μιας επιτελεστικής πρότασης συνιστά την επίτευξη μιας πράξης = δε λέει απλώς κάτι, **κάνει κάτι**
- Έτσι στοιχηματίζει, ζητά συγγνώμη, υπόσχεται
- Οι πράξεις αυτές συνδέονται άμεσα με επιτελεστικά ρήματα που ονομάζουν την πράξη που επιτελείται
- Ένα πρόχειρο τεστ για τη διάκριση ανάμεσα σε καταστατικά και επιτελεστικά ρήματα είναι η πρόσθεση του προθετικού συνόλου: **δια του παρόντος ή δια ταύτα** (μεταξύ υποκειμένου και ρήματος)
 1. (Εγώ) **δια ταύτα** στοιχηματίζω ότι θα βρέξει αύριο
 2. (Εγώ) **δια του παρόντος** σου ζητώ συγγνώμη
 3. (Εγώ) **δια ταύτα** σου υπόσχομαι ότι θα πάμε σινεμά
 4. (Εγώ) ***δια του παρόντος** έχω δύο σκυλιά
- Οι 1-3 γραμματικώς αποδεκτές = επιτελεστικές
- Η 4^η δε στέκει
- Το τεστ είναι επισηφαλές καθώς οι **ομιλητές σπάνια έχουν γλωσσικό αίσθημα αυτής της απαρχαιωμένης έκφρασης**

ΕΚΦΩΝΗΜΑ – 3 ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΟ ΕΚΦΩΝΗΜΑ ΩΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕ 3 ΣΚΕΛΗ

- Όταν εκφωνούμε εκφώνημα, επιτελούμε ταυτόχρονα περισσότερες από μία πράξεις
 1. **Λέμε** κάτι
 2. **Κάνουμε** κάτι και
 3. Τα λόγια μας ενδέχεται να **επιφέρουν** ένα αποτέλεσμα
- Ο Austin κάνει μια τριπλή διάκριση θεωρώντας ότι μια γλωσσική πράξη έχει 3 αλληλεξαρτώμενα αλλά διακριτά μέλη: **την εκφωνηματική πράξη** (locutionary act) την **προσλεκτική ή ενδολεκτική πράξη** (illocutionary act) και τη **δια-λεκτική ή απολεκτική πράξη** (perlocutionary act)

ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

- Συνίσταται στην **εκφώνηση** μιας πρότασης με μια συγκεκριμένη **δομή** (φωνολογική, μορφολογική, συντακτική) και μια συγκεκριμένη **σημασία**.
- Από μόνο του το γεγονός της εκφώνησης συνιστά πράξη (εκφωνηματική πράξη)
- Περιλαμβάνει όσα ακριβώς εκφωνεί ο ομιλητής
- Επειδή οι γλωσσικές πράξεις είναι πολυλειτουργικές, **τα ίδια εκφωνήματα** μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να κάνουν **διαφορετικά πράγματα**

ΠΟΛΥΣΗΜΕΣ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Μία εκφωνηματική πράξη / **Πολλές**
προσλεκτικές πράξεις

Θα σε δω αργότερα (= εκφωνηματική πράξη Α)
Ποιες είναι οι δυνατές **προσλεκτικές** πράξεις

ΠΟΛΥΣΗΜΕΣ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Μία εκφωνηματική πράξη / **Πολλές** προσλεκτικές πράξεις

Θα σε δω αργότερα (= εκφωνηματική πράξη A)

Δυνατές προσλεκτικές πράξεις

- «**Προβλέπω** ότι A»

- «Σου **υπόσχομαι** ότι A»

- «Σε **προειδοποιώ** ότι A»

Yule 2006

→ Η τελική ερμηνεία εξαρτάται από τον **επιτονισμό**, τις **περιστάσεις** και τις **σχέσεις** μεταξύ συνομιλητών

ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Πολλές εκφωνηματικές πράξεις / **Μία**
προσλεκτική πράξη

Κλείσε την πόρτα (= προσλεκτική πράξη
προσταγής)

Μες ποιες άλλες εκφωνηματικές πράξεις
μπορούμε να την δηλώσουμε;

ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Πολλές εκφωνηματικές πράξεις / **Μία** προσλεκτική πράξη

Κλείσε την πόρτα (= προσλεκτική πράξη προσταγής)

Ποικίλες εκφωνηματικές πράξεις

- *Πόρτααααααα*
- *Σε τσαντίρι μεγάλωσες;*
- *Μπάζει!*

Κανάκης 2007

→ Οι παραπάνω εκφωνηματικές πράξεις μπορούν να **οδηγήσουν στην ίδια προσλεκτική πράξη** σε κατάλληλες επικοινωνιακές συνθήκες

ΠΡΟΣΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

- Αποτελεί την **επιτέλεση μιας γλωσσικής πράξης** (λ.χ. προειδοποίησης, υπόσχεσης, διαταγής) σύμφωνα με την **προσλεκτική ισχύ** που έχει ένα εκφώνημα.
- Η **προσλεκτική ισχύς** ενός εκφωνήματος επισημαίνεται **συμβατικά από συγκεκριμένα γλωσσικά μέσα** που ονομάζονται **προσλεκτικοί ενδείκτες**
- **Προσλεκτικοί ενδείκτες στα Ελληνικά:**
 - *Ρητές επιτελεστικές εκφράσεις*
 - *Ρητά επιτελεστικά ρήματα*
 - *Γραμματική έγκλιση του ρήματος*
 - *Επιτονισμός*

- Η **προστακτική** έγκλιση χαρακτηρίζει συνήθως την πραγμάτωση ενός εκφωνήματος ως **προσταγή, διαταγή, αίτηση** κ.ο.κ. Η **οριστική** σημαδεύει ένα εκφώνημα ως **βεβαίωση, δήλωση, ισχυρισμό** κ.ο.κ.
- Ο **ανοδικός** επιτονισμός στο τέλος ενός εκφωνήματος σημαδεύει συνήθως την **επιτέλεση ερώτησης**, ενώ ο **καθοδικός** επιτονισμός στο τέλος ενός εκφωνήματος την **επιτέλεση δήλωσης**.

ΠΡΟΣΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

- Μιλώντας κάνουμε **προτάσεις** και **παρακλήσεις**, δίνουμε **παραγγελίες**, **διαταγές** και **υποσχέσεις** και εκφράζουμε **ευχαριστίες** και **συλλυπητήρια**
 1. *Άνοιξε, σε παρακαλώ, λίγο το παράθυρο*
 2. *Σε παρακαλώ, άνοιξε λίγο το παράθυρο*
 3. *Ανοίξε λίγο το παράθυρο, σε παρακαλώ*
 4. *Ανοίγεις σε παρακαλώ λίγο το παράθυρο;*
 5. *Ζέστη κάνει εδώ μέσα, έ;*
- Είναι **πέντε διαφορετικές** εκφωνηματικές πράξεις που αντιστοιχούν σε **μια προλεκτική πράξη**, εφόσον και οι πέντε αποτελούν **παρακλήση**
- Υπάρχουν **συμβατικοί** και **λιγότερο συμβατικοί** τρόποι να ζητήσει κανείς από κάποιον να ανοίξει το παράθυρο
- Τα εκφωνήματα ενδέχεται **να μην έχουν την ίδια προλεκτική ισχύ**

ΔΙΑ-ΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

- Περισσότερο προβληματική είναι η διαλεκτική πράξη, το **προσδοκώμενο ή απλά το ενδεχόμενο αποτέλεσμα** που μπορεί να επιφέρουν τα λεγόμενά μας
- Υπάρχουν συμβατικοί συσχετισμοί μεταξύ εκφωνηματικής και διαλεκτικής πράξης
- Λέγοντας οποιοδήποτε από τα παραδείγματα (*Άνοιξε το παράθυρο, σε παρακαλώ να ανοίξεις το παράθυρο*) είναι πιθανό να καταφέρουμε να πείσουμε τον συνομιλητή να ανοίξει το παράθυρο
- Το αν θα ενεργήσει ο ακροατής σύμφωνα με τις επιθυμίες μας είναι εκτός του δικού μας ελέγχου
- Σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος είναι το πόσο **άμεση ή έμμεση** είναι η εκφωνηματική πράξη
- Είναι πιο πιθανό να πετύχουμε το στόχο μας με το 1-3 ενώ το 4 (*Ζέστη κάνει εδώ μέσα*) **ενδέχεται** να εννοηθεί ως απλή έκφραση άποψης και όχι ως παράκληση

ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΕΚΦΩΝΗΜΑΤΙΚΗΣ, ΠΡΟΣΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ-ΛΕΚΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

- Είναι εύκολο να ξεχωρίσουμε εκφωνηματική από την προσλεκτική και μια πιθανή διαλεκτική πράξη
- **Εκφωνηματική** πράξη: *Σε προσκαλώ στο πάρτυ μου το Σάββατο*
- **Προσλεκτική πράξη**: πρόσκληση, δηλ. **δέσμευση** του ομιλητή και **παρότρυνση** του ακροατή
- **Διαλεκτική πράξη**: Ο ακροατής **δέχεται ή αρνείται** την πρόσκληση
- Η σχέση των 3 περιπλέκεται τόσο από την **απροσδιοριστία** της διαλεκτικής πράξης όσο και την πολύπλοκη σχέση εκφωνηματικής και προσλεκτικής πράξης
- Η **πραγματολογία** εστιάζει στην **προσλεκτική** πράξη σε σημείο που οι άλλες συσκοτίζονται
- Ποιες είναι συνθήκες που πρέπει να πληρούνται για την ευστοχία ή την επιτυχία
- Η ευστοχία ή την επιτυχία γλωσσικών πράξεων τις ονομάζει συνθήκες επιτυχίας

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

- Μέλημα Austin είναι να απομονώσει τα **τυπικά χαρακτηριστικά των επιτελεστικών**
- Το κυριότερο χαρακτηριστικό τους είναι ότι **δεν έχουν συνθήκες αληθείας**, αποτελούν δηλώσεις
- Υπάρχουν περιορισμοί ως προς την καταλληλότητα της χρήσης τους, που ονομάζονται συνθήκες επιτυχίας για να δηλωθεί ο χαρακτήρας των επιτελεστικών ως γλωσσικών πράξεων

Οι συνθήκες επιτυχίας:

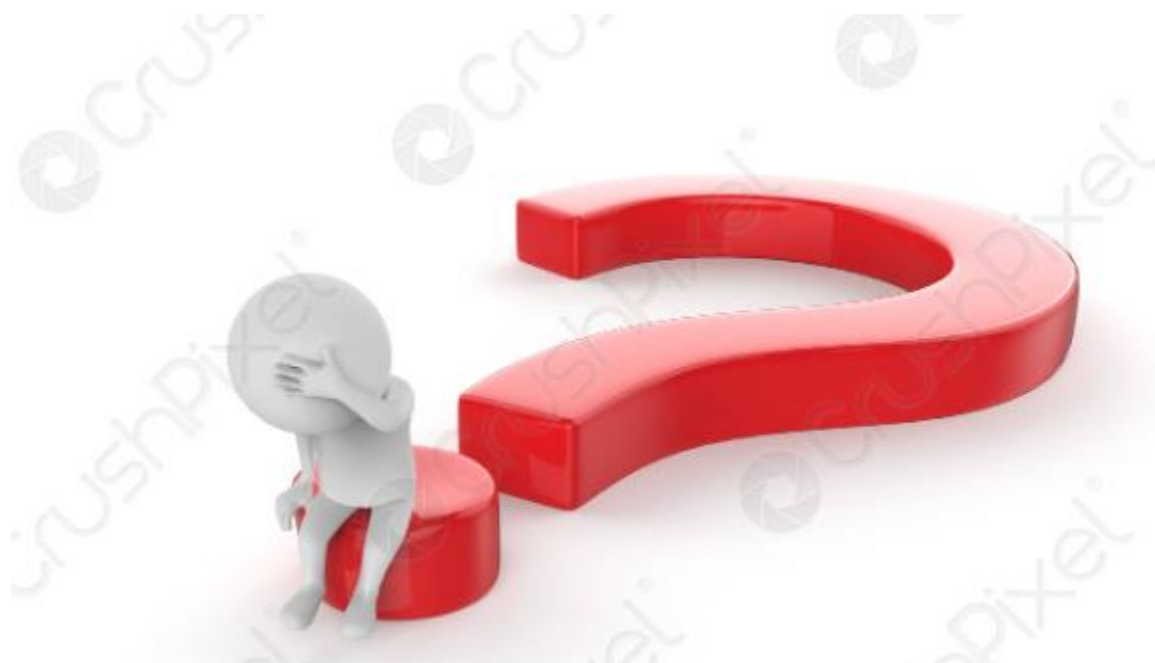
- **Συνθήκη Α** (πρέπει να υπάρχει μια αποδεκτή συμβατική διαδικασία που να έχει ένα συμβατικό αποτέλεσμα. Η διαδικασία αυτή ενέχει την εκφώνηση συγκεκριμένων **λέξεων** από συγκεκριμένα **πρόσωπα** σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Τα πρόσωπα και οι **περιστάσεις** σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι κατάλληλα για τη διαδικασία
- **Συνθήκη Β** (πρέπει να **εκτελεστεί η διαδικασία από όλους τους συμμετέχοντες σωστά αλλά και ολοκληρωμένα**)

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

- Συνθήκη Γ (συχνά τα **πρόσωπα** πρέπει να έχουν τις απαραίτητες **σκέψεις** και **προθέσεις** αλλά και εάν υπάρχει **καθορισμένη συμπεριφορά** που πρέπει να ακολουθήσουν στην συνέχεια, τότε καλούνται να την ακολουθήσουν
- Οι συνθήκες επιτυχίας καλούνται ταυτόχρονα να καθορίσουν τι καθιστά π.χ. *επιτυχή μια υπόσχεση, χωρίς να προσδιορίζουν με λεπτομέρειες πώς θα γίνει αυτό, εφόσον υπάρχουν πολλοί τρόποι να υποσχεθούμε*
- Πρέπει να είναι τόσο συγκεκριμένες ώστε να διακρίνουν τη μία πράξη από την άλλη αλλά και ταυτόχρονα και γενικές ώστε να καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις επιτέλεσης της ίδιας πράξης
- Η σοβαρή διαφορά τους με τις συνθήκες αληθείας είναι ότι δεν έχουν μόνο λογική αλλά έχουν κοινωνική βάση, εφόσον οι γλωσσικές πράξεις είναι κοινωνικά τοποθετημένες

ΣΥΝΘΗΚΗ Α

- Ποιες είναι οι συνθήκες επιτυχίας σε ένα γάμο (θρησκευτικό | | πολιτικό);

ΣΥΝΘΗΚΗ Α

- **Διαδικασία γάμου** (πιθανότητα θρησκευτικού ή πολιτικού. Σε κάθε τελετή υπάρχει μια τυπική διαδικασία: *πρόσωπα, εξουσιοδοτημένο πρόσωπο [ιερέας, ληξίαρχος], τόπος, ώρα*)
- Ο γάμος δεν είναι έγκυρος αν δεν υπάρχουν κάποιες **συμβάσεις**. *Δεν μπορεί κανείς αυτοβούλως να παντρεύει κανέναν άλλον αν δεν είναι το εξουσιοδοτημένο πρόσωπο.*
- Υπάρχουν και **ώρες και ημέρες** που αποκλείονται
- Πρέπει οι εμπλεκόμενοι να πληρούν **προϋποθέσεις**: αποκλείονται οι *ήδη δεσμευμένοι, ή οι διαζευγμένοι πάνω από 3 φορές*

ΣΥΝΘΗΚΗ Β

- Η συνθήκη Β ορίζει ότι τα **Λεγόμενα** κατά την τελετή είναι συγκεκριμένα, μια προκατασκευασμένη φόρμουλα
- Ο ιερέας δεν μπορεί πει: *Άμα θέλει η νύφη και ο γαμπρός τύφλα να έχει ο πεθερός, όχι επειδή είναι απλώς κοινωνικά ανάρμοστο*, αλλά επειδή είναι, επί της ουσίας **ακυρωτικό** της διαδικασίας
- Δεν μπορεί να μετακινηθεί καθόλου από το καθορισμένο τυπικό (συγκεκριμένη φράση, 3 φορές). Τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγότερο
- Αυτά είναι το **πρώτο** σκέλος της Συνθήκης Β.
- Το **δεύτερο** σκέλος αφορά την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Όλοι οι κύριοι συμμετέχοντες πρέπει να υπογράψουν κάποια έγγραφα, διαφορετικά ο γάμος είναι νομικά άκυρος.

ΣΥΝΘΗΚΗ Γ

- Αυτή είναι η **προβληματικότερη συνθήκη** του Austin, δεδομένου ότι αφορά όχι απλώς μη μετρήσιμα αλλά και πασιφανώς απροσδιόριστα πράγματα, όπως *οι σκέψεις, τα συναισθήματα και οι προθέσεις*
- Ως προς το πρώτο σκέλος είναι απαραίτητο να ενεργεί κανείς ελεύθερα και όχι υπό πίεση (π.χ. εκβιασμό). Οι εκβιαστικοί γάμοι δεν είναι νομικά δεσμευτικοί
- Ως προς το δεύτερο σκέλος, **η μετέπειτα συμπεριφορά στο γάμο**, αφορά την ολοκλήρωση των σχέσεων.
- Επίσης η ύπαρξη του νομικού όρου: *εγκατάλειψη συζυγικής στέγης*, ως βάση διαζυγίου, υποδεικνύει μια άλλη συνθήκη επιτυχίας, ότι οι σύζυγοι καλούνται να έχουν κοινή εστία και δεν μπορούν να την εγκαταλείψουν αν δεν συντρέχουν σοβαροί λόγοι ή χωρίς νομικά κατοχυρωμένη συναίνεση των εμπλεκομένων

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ.

ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΥΧΙΑ

- Ένα σοβαρό στοιχείο για την ψυχολογική βάση των συνθηκών **επιτυχίας** μας δίνει η ίδια η γλωσσική παραγωγή
- Αναφερόμαστε ρητά στις συνθήκες επιτυχίας εξηγώντας τους λόγους που μας επιτρέπουν να εκφραζόμαστε με έναν συγκεκριμένο τρόπο, δικαιολογώντας την πράξη που επιτελούμε. Μπορούμε να πούμε:
 1. *Με την ιδιότητά μου ως προέδρου του σώματος, κηρύσσω την αρχή των εργασιών του...*
 2. *Με την εξουσία που μου δίνεται από τις αρχές...*
 3. *Ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης...*
- Η ρητή αναφορά στις συνθήκες επιτυχίας αποτελεί έμμεση ένδειξη του ρόλου τους στην επιτέλεση της συγκεκριμένης πράξης.
- Ο Austin εστίασε το ενδιαφέρον του στα **είδη αποτυχίας** στη χρήση των επιτελεστικών

ΕΙΔΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ

Διέκρινε τύπους αποτυχημένων χρήσεων βάσει των 3 γενικών συνθηκών επιτυχίας που διέκρινε και συνοψίζονται ως εξής:

- Αστοχία, επίκληση άκυρης πράξης
- Λανθασμένη επίκληση
- Κακή εφαρμογή
- Λανθασμένη εκτέλεση
- Ελαττώματα
- Παγίδες
- Καταχρήσεις
- Ανειλικρίνεια

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ

- 5 κατηγορίες επιτελεστικών πράξεων
- Οι πράξεις που διακρίνει, κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με την πραγματολογική ή προσλεκτική ισχύ τους:
 1. **Αποφαντικές** (verdictives)
 2. **Υποχρεωτικές** (exercitives)
 3. **Δεσμευτικές** (commissives)
 4. **Κοινωνικές** (behabitivies)
 5. **Αναφορικές** (explositives)

ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Περιλαμβάνει περιπτώσεις όπου δίνεται μια απόφαση ή ετυμηγορία από ένα δικαστή, διαιτητή ή τοποτηρητή
- Αυτές οι αποφάνσεις δεν έχουν απαραίτητα τελικό χαρακτήρα
- Οι αποφαντικές πράξεις κοινοποιούν ένα εύρημα για το οποίο είναι δύσκολο να είναι κανείς σίγουρος
- Ρήματα: *υπολογίζω, καταδικάζω, θεωρώ, ερμηνεύω, αντιλαμβάνομαι, εκτιμώ, διαγιγνώσκω*
- Τα αποφαντικά διακρίνονται από τα υποχρεωτικά, καθώς δηλώνουν μόνο κρίση ενώ τα υποχρεωτικά έχουν και νομική υπόσταση

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Χαρακτηρίζονται από τη λήψη μιας απόφασης υπέρ ή κατά ενός σχεδίου δράσης, μιας πορείας
- Διακρίνονται από τα αποφαντικά μιας και δεν αφορούν απλώς την κρίση ή την εκτίμηση μιας κατάστασης αλλά μια απόφαση ως προς τι όντως συμβαίνει
- Ειδοποιός διαφορά είναι ότι τα αποφαντικά έχουν ετυμηγορία και τα υποχρεωτικά μια καταδικαστική απόφαση
- Ρήματα: *διορίζω, ακυρώνω, απολύω, ανακοινώνω, καταδικάζω, αφορίζω, ονομάζω, παρακαλώ, προειδοποιώ, συμβουλεύω*

ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Δεσμεύουν κάποιον για την ανάληψη συγκεκριμένης δράσης αλλά και εκφράζουν προθέσεις
- Τυπικά παραδείγματα αποτελούν οι **υποσχέσεις** αλλά και η όποια **ανάληψη υποχρεώσεων**
- Ρήματα: *υπόσχομαι, υποστηρίζω, στοιχηματίζω, δίνω το λόγο μου, ορκίζομαι, ασπάζομαι, υιοθετώ*

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Περιέχουν την έννοια της αντίδρασης στην συμπεριφορά (αλλά και την τύχη) των άλλων, ενώ εκφράζουν τη στάση μας προς τη συμπεριφορά τους
- Μπορούμε να τα εννοήσουμε ως πράξεις που σχετίζονται με την κοινωνικοποίησή μας και την έκφραση συναισθημάτων μας
- Ενώ σχετίζονται με τη δήλωση ή την περιγραφή των συναισθημάτων μας όσο και με την έκφρασή μας, τα κοινωνικά διαφέρουν και από τα δύο
- Υπάρχει περιθώριο ανειλικρίνειας σε αυτή την κατηγορία
- Η κατηγορία αυτή έχει δεσμούς με τις άλλες, αλλά μπορεί να εννοηθεί ως σύνολο συμβατικών κοινωνικών πράξεων για την επίτευξη συμβατικών κοινωνικών στόχων
- Λέμε συγγνώμη για να απολογηθούμε, ευχαριστώ για να ευχαριστήσουμε, συλλυπητήρια για να συλλυπηθούμε, καλωσορίσατε για καλωσόρισμα... και εκφράσεις όπως σε προκαλώ, εύχομαι, διαμαρτύρομαι, κάνω πρόποση, πίνω εις υγεία
- Τέλος εκφράζουμε τη στάση μας με εκφράσεις όπως: αποδοκιμάζω, επιδοκιμάζω, εγκρίνω, κατηγορώ, παραπονιέμαι, επικροτώ, εγκρίνω

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

- Η κατηγορία χρησιμοποιείται για πράξεις που αφορούν έκθεση συγκεκριμένων απόψεων, αλλά και διευκρινίσεις σχετικά με τη γλωσσική χρήση και τα αντικείμενα αναφοράς των λεγομένων μας
- Οι πράξεις αυτές μπορεί να είναι ταυτόχρονα και αποφαντικές, υποχρεωτικές, δεσμευτικές και κοινωνικές ή απλές περιγραφές των συναισθημάτων και των πρακτικών μας
- Υπάρχει υποκατηγοριοποίηση αυτών των πράξεων και ταυτόχρονη αναγωγή τους σε άλλα είδη
- Ο λόγος που διακρίνει αυτή την κατηγορία είναι ότι τα αναφορικά **αφορούν την επικοινωνιακή κατάσταση**
- Με σύγχρονους γλωσσικούς όρους θα λέγαμε ότι αυτά είναι μεταγλωσσικά, **αφορούν δηλαδή την ίδια τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε για τις γλωσσικές πράξεις μας**
- Ρήματα: αναφέρω, δηλώνω, αρνούμαι, δείχνω, απαντώ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Τα αποφαντικά είναι άσκηση κρίσης
- Τα υποχρεωτικά είναι δήλωση επιρροής ή άσκησης εξουσίας
- Τα δεσμευτικά είναι η ανάληψη μιας υποχρέωσης ή έκφραση προθέσεων
- Τα κοινωνικά είναι η υιοθέτηση μιας συγκεκριμένης στάσης
- Τα αναφορικά διευκρινίζουν λόγους, επιχειρήματα και γενικότερα βοηθούν την επικοινωνία
- Υπάρχει και πιο σύγχρονη επεξεργασία της κατηγοριοποίησής τους
- Το προτέρημα της κατηγοριοποίησης του Austin είναι ότι αποτελεί πολύ καλή βάση για τη μετέπειτα κατηγοριοποίηση των γλωσσικών πράξεων του Searle

ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ - ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΜΕΤΑΓΛΩΣΣΙΚΑ

- **Μεταγλωσσικά επιτελεστικά:** αφορούν **ρήματα** και **πράξεις** που αναφέρονται στη **γλώσσα** και αποτελούν ίσως τα απλούστερα παραδείγματα ρημάτων
- Έχουν 3 βασικές ιδιότητες: α) είναι **αυτό-αναφορικά**, δηλαδή αναφέρονται στην **πράξη που επιτελεί ο ομιλητής** με το εκφώνημά του, β) είναι **αυτό-επαληθεύόμενα**, περιλαμβάνουν δηλαδή συνθήκες αληθείας και γ) είναι **μη-διαψεύσιμα**, δεν μπορούν δηλαδή να είναι αναληθή
- Το β και το γ είναι συνέπεια του α
- Ως προς τις συνθήκες **αληθείας** μπορούμε να πούμε είτε ότι **δεν υφίστανται** είτε πως πρόκειται για ακραία παραδείγματα, εφόσον η μία και απαραίτητη **συνθήκη επιτυχίας είναι πάντα η ίδια: η εκφώνησή τους**
- Παραδείγματα:
 - Λέω ότι είσαι ζωοκλέφτης (δήλωση τι λέει ο ομιλητής, δεν τίθεται θέμα διάψευσης)
 - Ζητώ συγγνώμη που σε έστησα χτες
 - Κηρύσσω την έναρξη των εργασιών (αυτοεπαληθεύόμενο)
 - Δηλώνω ότι είμαι αθώος κ. πρόεδρε
 - Ευχαριστώ τους αναγνώστες για την ιώβεια υπομονή τους
 - Εισηγούμαι την κατάργηση ΦΠΑ
 - Αρνούμαι να συμμετάσχω σε αυτή την παρωδία
 - Αποσύρω την πρότασή μου

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

- Πολλές από τις πράξεις που κάνουμε με τις λέξεις είναι τελετουργικού χαρακτήρα, ακολουθούν ένα τυπικό που είναι κοινωνικά τοποθετημένο και άρα διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία
- Τα τελετουργικά είναι αυτά που **έχουν κατ' εξοχήν συνθήκες επιτυχίας**
- Το παράδειγμα της τελετής γάμου εμπίπτει στις τελετουργικές γλωσσικές πράξεις
- Παραδείγματα:
 - *Ονομάζω αυτό το σκάφος...*
 - *Κατηγορούμενη, καταδικάζεσαι σε εικοσαετή φυλάκιση*
 - *Βαπτίζεται ο δούλος του Θεού..*
- Όλα τα παραδείγματα διέπονται από συνθήκες επιτυχίας (απαιτείται μια συμβατική διαδικασία που τα πρόσωπα και οι συνθήκες είναι τα αρμόζοντα). Κάποιος που έχει εξουσιοδοτηθεί θα ονομάσει το σκάφος, κανείς άλλος εκτός του δικαστή μπορεί να αναγγείλει κατηγορία, ή μόνο ο ιερέας

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

- Υπάρχει τυπικό στην ονομασία σκάφους
- Ο δικαστής δεν μπορεί να πει: *σε καταδικάζω* (δεν το κάνει προσωπικά αλλά το δικαστήριο) ούτε να πει: *Θα σαπίσεις πίσω από τα σίδερα*
- Η *επιτυχής ονομασία του σκάφους δεσμεύει το λιμεναρχείο* και δεν μπορεί να αναφέρεται σε νόμιμα νηολογημένο σκάφος με το όνομα αρεσκείας άλλου υπαλλήλου
- Η **καταδίκη συνεπάγεται τον εγκλεισμό** και πολλές φορές **συνιστά δεδικασμένο για παρόμοιες μελλοντικές δίκες**

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

- Δεν είναι εκ προοιμίου επιτυχή, όπως τα μεταγλωσσικά αλλά **ούτε** και έχουν αυστηρές γλωσσικές προδιαγραφές επιτέλεσης, όπως τα τελετουργικά
- Για να είναι επιτυχή απαιτείται η συνεργασία ή ανάληψη υποχρεώσεων από κάποιον άλλον εκτός του ομιλητή:
 - Σε προκαλώ σε μονομαχία αύριο τα χαράματα
 - Κληροδοτώ στους συγγενείς μου όλα μου τα χρέη
 - Στοιχηματίζω 20 ευρώ ότι θα χιονίσει το Δεκαπενταύγουστο
- Μόνο ο προκαλών, ο κληροδοτών, ο στοιχηματίζων μπορεί να προκαλέσει κάποιον, να κληροδοτήσει, να στοιχηματίσει (αλλιώς πρόκειται για πλαστοπροσωπία, για απάτη: ένα είδος ανεπιτυχούς πράξης)
- Επίσης για μια μονομαχία, μια διαθήκη απαιτούνται μάρτυρες. Και στο στοίχημα απαιτούνται αλλά μπορεί να λειτουργήσει με βάση το λόγο της τιμής
- Επιπλέον δεν είναι επιτυχή *αν δεν εμφανιστεί ο προκαλών ή εμφανιστεί και πυροβολήσει πριν την εμφάνιση μάρτυρα* || *αν δεν την αποδεχτούν οι κληρονόμοι την κληρονομιά* || *αν δεν αποδεχτεί ο ακροατής το στοίχημα*
- Στα συνεργατικά απαιτείται **αποδοχή της πράξης**

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

- Υπάρχουν επιτελεστικά τα οποία **παράγονται συλλογικά** και **όχι από μεμονωμένα άτομα**
- Αυτό μπορεί να συμβαίνει για τυπικούς λόγους ή και να αφορά τη γλωσσική φόρμουλα
- Δεν αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία, αφού ανήκουν αναγκαστικά σε μία από τις 3 προηγούμενες
- Η ετυμηγορία των ενόρκων, το υπόμνημα που υπογράφεται στο τέλος της συνόδου κορυφής, επίσημες διμερείς συμφωνίες, συνεπάγονται τουλάχιστον 2 μέρη
- Τα συλλογικά διακρίνονται από τα συνεργατικά
- Τα **συλλογικά δηλώνουν την συνεπίτευση μιας πράξης** από 2 ή περισσότερα άτομα από κοινού, ενώ τα συνεργατικά αφορούν την από κοινού ανάληψη υποχρεώσεων ή την ενδεδειγμένη συμπεριφορά από πλευράς τρίτων, και κυρίως του ακροατή
- Η γραμματική μορφή έχει την ιδιαιτερότητα της χρήσης α' προσώπου πληθυντικού ή γ' προσώπου ενικού ή πληθυντικού

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΑ

- Μπορούμε να διακρίνουμε συλλογικά μεταγλωσσικά, συλλογικά τελετουργικά αλλά και συλλογικά συνεργατικά επιτελεστικά
- Παραδείγματα:
 - *Κρίνουμε ότι οι πολίτες δεν είναι όσο πειθήνιοι θα έπρεπε για τη μακροβιότητα της κυβέρνησης*
 - *Το δικαστήριο επιβάλλει στον κατηγορούμενο πρόστιμο 150 Ευρώ*
 - *Τα δύο συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται από τους όρους του συμβολαίου*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Πιθανότητα αλληλοεπικάλυψης κατηγοριών. Π.χ. τα τελετουργικά έχουν συχνά και συνεργατικό χαρακτήρα (στη γαμήλια τελετή, η πράξη είναι επιτυχής όταν τα 2 ενδιαφερόμενα μέρη είναι πρόθυμα να παντρευτούν
2. Στη συνεργατική πράξη της κληροδότησης υπάρχει ένα τυπικό, έχει τελετουργικό χαρακτήρα
3. Ακόμη και τα μεταγλωσσικά, όπως οι αναγγελίες, οι ανακοινώσεις και οι απολογίες έχουν συνεργατικό χαρακτήρα (**είναι αμφίβολο μια αγγελία να έχει επιτύχει το στόχο της, αν δεν την άκουσε κανείς**)

ΕΥΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΕΥΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Δεν υπάρχει σχέση ένα-προς-ένα μεταξύ γραμματικής δομής και προσλεκτικής δύναμης ενός εκφωνήματος.
- Οι γλωσσικές πράξεις μπορούν να έχουν **ευθεία και πλάγια προσλεκτική ισχύ**

ΕΥΘΕΙΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Η σχέση ανάμεσα στη **δομή** και τη **λειτουργία** είναι άμεση: η ίδια η δομή της πρότασης σημαδεύει τα διαφορετικά είδη γλωσσικής πράξης
- 1. **οι καταφατικές / αποφατικές προτάσεις συνήθως έχουν την ισχύ της δήλωσης**
 - ✓ *Η γάτα είναι στο χαλί*
- 2. **οι ερωτηματικές έχουν την ισχύ της αναζήτησης πληροφορίας**
 - ✓ *Τι ώρα είναι;*
- 3. **οι προστακτικές έχουν την ισχύ της εντολής**
 - ✓ *Πάρε τα ψώνια από το αυτοκίνητο*

ΠΛΑΓΙΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- ίδιο προτασιακό περιεχόμενο / διαφορετική προσλεκτική δύναμη
- *Η γάτα είναι στο χαλί:* έχει την ισχύ της **προειδοποίησης** σε μια περίπτωση όπου μια βρώμικη και άρρωστη γάτα βρίσκεται πάνω σε ένα πανάκριβο χαλί.
- *Τι ώρα είναι;* έχει την ισχύ της **επίκρισης** αν εκφωνείται από τον γονιό εφήβου όταν αυτός επιστρέφει σπίτι του τις πρώτες πρωινές ώρες.
- *Πάρε ένα σοκολατάκι:* έχει την ισχύ της **προσφοράς**, και όχι της εντολής, στην ανάλογη περίπτωση επικοινωνίας.

ΠΛΑΓΙΕΣ Ή ΕΜΜΕΣΕΣ ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Οι πρόσθετες ερμηνείες που συνυπάρχουν με την άμεση λεκτική πράξη ενός εκφωνήματος ονομάζονται έμμεσες γλωσσικές πράξεις
 - Πώς αντιλαμβάνεται ο ακροατής την έμμεση λεκτική πράξη ενός εκφωνήματος;
 - Ποιοι είναι οι **κανόνες** στη χρήση της γλώσσας που χρησιμοποιεί ο ακροατής για να **συναγάγει** την **έμμεση** από την **άμεση** γλωσσική πράξη;
- A. συνθήκες επιτυχίας (Searle)
- B. αρχές επικοινωνίας (Grice)

ΕΜΜΕΣΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- **Μη αποφαντικές δηλώσεις:**

A. Α, ήρθες;

B. Πέντε σοκολάτες για πρωινό δεν είναι κομματάκι πολλές;

Γ. Μη μου πεις ότι πήρες πάλι καινούρια παπούτσια!

- **Μη ερωτηματικές προτάσεις**

B. Θα με ξυπνήσεις στις επτά [ε;]

- **Μη προστακτικές προταγές**

A. Μου δίνεις λίγο νεράκι;

B. Θα τον πάρεις ένα τηλέφωνο να με περιμένει στο αεροδρόμιο;

Γ. Θα σου ήταν εύκολο να κλείσεις τη ρημάδα την πόρτα;

- **Μπορεί τυπικά να έχουμε ερώτηση αλλά ουσιαστικά είναι παράκληση**

- **Στις έμμεσες γλωσσικές πράξεις ο ομιλητής μεταφέρει στον ακροατή περισσότερα από όσα όντως λέει, στηριζόμενος στην κοινή γνώση για τον κόσμο (δηλαδή σε πληροφορίες τόσο γλωσσικού όσο και εξωγλωσσικού χαρακτήρα)**

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Γενικά

Ο ομιλητής καλύπτει γλωσσικά τρεις κύριες επικοινωνιακές του ανάγκες, οι οποίες αντιστοιχούν σε τρεις γλωσσικές λειτουργίες: να πληροφορήσει γενικώς για κάτι (**απόφαση**), να ζητήσει πληροφορίες (**ερώτηση**) και, τέλος, να ζητήσει από τον συνομιλητή ή από ένα τρίτο πρόσωπο να κάνει κάτι, δίνοντας ο ίδιος εντολές, εκφράζοντας παράκληση κ.λπ. (**προσταγή/παράκληση**).

Για την πραγμάτωση των αναγκών του αυτών, ο ομιλητής έχει στη διάθεσή του τρεις τύπους προτάσεων: τις **αποφαντικές** προτάσεις, τις **ερωτηματικές** προτάσεις και τις **προστακτικές** προτάσεις, με φανερό τον πρωτοτυπικό συσχετισμό τού κάθε τύπου προτάσεων με τις αντίστοιχες λειτουργίες:

Αποφαντικές προτάσεις	→ απόφαση
Ερωτηματικές προτάσεις	→ ερώτηση
Προστακτικές προτάσεις	→ προσταγή/παράκληση

Ωστόσο, παρά την πρωτοτυπική αυτή σχέση, η κάθε επικοινωνιακή λειτουργία μπορεί να δηλωθεί και με άλλους τύπους προτάσεων, όπως θα φανεί σε όσα ακολουθούν.

ΤΙΠΟΤΕ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΛΥΤΟ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΑΠΟΦΑΝΣΗ

Η απόφαση είναι η κύρια γλωσσική λειτουργία, με την οποία ο ομιλητής αναφέρεται σε καταστάσεις και γεγονότα που πιστεύει ότι είναι αληθή. Ο ομιλητής μπορεί να εμφανίζει τα γεγονότα με διαφορετικό βαθμό βεβαιότητας ή να δηλώνει την αναγκαιότητα πραγματοποίησής τους (βλ. «Τροπικότητα» § 56-88).

Ο ομιλητής, όταν συγκροτεί τις αποφαντικές προτάσεις, δίνει δύο ειδών πληροφορίες: α) τη γνωστή πληροφορία, που ο ομιλητής θεωρεί ως δεδομένη, δηλαδή γνωστή στον συνομιλητή, και β) τη νέα πληροφορία, την οποία ο ομιλητής θεωρεί ως μη γνωστή στον συνομιλητή. Και οι δύο δηλώνονται είτε με την κατάλληλη σειρά των όρων είτε με την κατάλληλη συντακτική δομή ή, τέλος, και με τον επιτονισμό (βλ. «Λειτουργική προοπτική της πρότασης» § 319-336).

Αν και υπάρχει σαφής συσχετισμός μεταξύ αποφαντικών προτάσεων και απόφασης, ο ομιλητής μπορεί να εκφράσει απόφαση και με άλλον τύπο πρότασης. Έτσι, η απόφαση, εκτός από τις αποφαντικές προτάσεις, δηλώνεται και με τις λεγόμενες ρητορικές ερωτήσεις (βλ. § 20):

Ποιος θα αμφισβητούσε ότι λέει την αλήθεια.

(ενν. «κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι λέει την αλήθεια»)

ΑΠΟΦΑΝΣΗ

Σπανιότερα, αντί αποφαντικής μπορεί να χρησιμοποιηθεί και προστακτική πρόταση (κοίτα, άκου, δεξ κ.λπ.):

Κοίτα θράσος! (ενν. «έχει μεγάλο θράσος»)

Αλλά και οι αποφαντικές προτάσεις, όταν χρησιμοποιούνται σε κατάλληλο περιβάλλον, μπορούν έμμεσα να δηλώσουν και τις άλλες δύο βασικές λειτουργίες: τής ερώτησης και τής προσταγής/παράκλησης:

Υποθέτω ότι πλήρωσες τους λογαριασμούς όταν έφυγες για διακοπές.
(ερώτηση)

Πολύ κρύο κάνει εδώ μέσα με το παράθυρο ανοιχτό. (παράκληση)

Είναι ώρα να φύγεις. (προσταγή/παράκληση)

Συχνά, η έμμεση ερώτηση και προσταγή με τις αποφαντικές προτάσεις λεξικοποιείται με τη χρήση των ρημάτων που δηλώνουν ερώτηση ή προσταγή/παράκληση ή και με τροπικά ρήματα (πρέπει, μπορεί κ.ά.), επιρρήματα και εκφράσεις (ίσως, πιθανώς, είναι ανάγκη, είναι πιθανό κ.λπ.):

Σε ρωτάω πού ήσουν χθες! (ερώτηση)

Σε παρακαλώ να μου πεις την αλήθεια. (παράκληση)

Θα ήθελα ένα ποτήρι νερό. (παράκληση)

Απαγορεύεται η είσοδος. (διαταγή)

Σε συμβουλεύω να δεχθείς την πρόταση. (συμβουλή)

Δεν πρέπει να μιλάτε στην τάξη. (προτροπή/συμβουλή)

Θα πας οπωσδήποτε να μου το φέρεις. (διαταγή)

ΕΡΩΤΗΣΗ

Η αίτηση πληροφοριών είναι η χαρακτηριστική λειτουργία των ερωτηματικών προτάσεων (γνήσιες ερωτήσεις), αλλά όχι η μόνη. Συχνά χρησιμοποιούνται στον λόγο εκφωνήματα με μορφή ερώτησης που όμως δεν επιζητούν απάντηση, αλλά λειτουργούν είτε ως εμφατικές αποφάνσεις (ρητορικές ερωτήσεις) είτε ως ευγενικότερες προσαγές και παρακλήσεις (ερωτήσεις προσαγής). Με άλλα λόγια, ο τύπος τής ερωτηματικής πρότασης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τις τρεις βασικές επικοινωνιακές δραστηριότητες (απόφανση, ερώτηση, προσαγή/παρακλήση):

Ήξερα εγώ ότι θα γίνει τέτοιο πράγμα; (ενν. «δεν ήξερα ότι θα γίνει τέτοιο πράγμα»)

Μου δίνεις λίγο νερό; (ενν. «δώσε μου λίγο νερό»)

Αυτές τις χρήσεις, που δεν έχουν ερωτηματική λειτουργία, τις ονομάζουμε ψευδείς ή οιονεί ερωτήσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ

Η επικοινωνιακή πράξη τής αίτησης πληροφοριών μπορεί να επιτευχθεί όχι μόνο με τον προτασιακό τύπο τής ερώτησης, αλλά –σε κατάλληλο περιβάλλον– και με εκφωνήματα που έχουν τη μορφή απόφασης ή ακόμη και προσταγής:

Πρέπει να καθορίσουμε τον τρόπο πληρωμής. (ενν. «πώς θα γίνει η πληρωμή;»)

Πες μου, σε παρακαλώ, την ημερομηνία. (ενν. «τι ημερομηνία έχουμε σήμερα;»)

ΕΙΔΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Όταν ο ομιλητής θέτει ερώτηση, ζητάει δύο ειδών πληροφορίες:

α. μπορεί να ζητάει να μάθει αν μια πληροφορία είναι αληθής ή ψευδής. Ζητάει δηλαδή να επαληθευτεί ή να διαψευστεί ορισμένη πληροφορία καταφατικά ή αρνητικά με *ναι* ή *όχι*. Η ερώτηση αυτή ονομάζεται **ερώτηση ολικής αγνοίας**:

Έφυγε ο Γιώργος;

β. μπορεί να έχει ελλιπείς πληροφορίες ως προς το πρόσωπο, τον χρόνο, τον τόπο κ.λπ., τις οποίες ζητάει να συμπληρώσει. Η ερώτηση αυτή ονομάζεται **ερώτηση μερικής αγνοίας**:

Πότε έφυγε ο Γιώργος;

Διαzeugτική σύνδεση ερωτήσεων ολικής αγνοίας

Συχνά ο ομιλητής χρησιμοποιεί μαζί την καταφατική και αρνητική ερώτηση με πλήρη ή ελλιπτική μορφή, τις οποίες συνδέει διαzeugτικά με τον σύνδεσμο *ή*. Εκτός της κανονικής διάzeugξης, με τη δομή αυτή ο ομιλητής μπορεί να εκφράσει από επιθυμία ή ανυπομονησία μέχρι απειλή:

Θα διαβάσεις ή θα πας κινηματογράφο;

Θα κοιμηθείς ή δεν θα κοιμηθείς;

Θα κοιμηθείς ή όχι;

Θα μας αφήσεις ή δεν θα μας αφήσεις ήσυχους τώρα;

ΕΙΔΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Αρνητική ερώτηση

Είδαμε ότι οι ερωτήσεις ολικής αγνοίας επιδέχονται θετική ή αρνητική απάντηση. Ωστόσο, όταν ο ομιλητής υποπτεύεται μια αρνητική απάντηση, τότε χρησιμοποιεί αρνητική ερώτηση:

Δεν πήγες στον γιατρό;

Δεν θυμήθηκες να μου φέρεις τις σημειώσεις;

Στα παραπάνω παραδείγματα ο ομιλητής πιστεύει ότι ο συνομιλητής αμέλησε ή δεν μπόρεσε να πάει στον γιατρό ή ξέχασε να φέρει τις σημειώσεις, χωρίς να αποκλείεται να διαψευστεί από την απάντηση.

Επίσης, ο ομιλητής καταφεύγει στη χρήση αρνητικής ερώτησης για να εκφράσει δυσαρέσκεια, ενόχληση για κάτι που δεν έγινε ή και υπόδειξη για κάτι που θα έπρεπε να γίνει:

ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ο ομιλητής μπορεί να χρησιμοποιήσει ρητορικές ερωτήσεις ολικής ή μερικής αγνοίας, αρνητικές ή καταφατικές. Όταν χρησιμοποιεί τις αρνητικές ρητορικές ερωτήσεις, στην πραγματικότητα προβάλλει με έντονο τρόπο την καταφατική απόφαση:

Ποιος δεν απολαμβάνει το ωραίο;

(ενν. «όλοι απολαμβάνουν το ωραίο»)

Και τι δεν του είπα για να τον πείσω;

(ενν. «τα πάντα του είπα»)

Εσύ δεν μου τα είπες αυτά; Εγώ πού να τα ξέρω;

(ενν. «Εσύ μου τα είπες αυτά. Εγώ δεν τα ήξερα»)

Αντίθετα, όταν χρησιμοποιεί καταφατική ρητορική ερώτηση, εκφράζει αρνητική απόφαση:

Ποιος μπορούσε να φανταστεί τις συνέπειες τής αποτυχίας του;

(ενν. «κανείς δεν μπορούσε...»)

Επίσης είναι φανερό ότι η αρνητική ή καταφατική ρητορική ερώτηση αντιστοιχεί κατά τρόπο αντίστροφο προς την καταφατική ή αρνητική απόφαση.

ΠΡΟΣΤΑΓΗ

ΠΡΟΣΤΑΓΗ - ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Η επικοινωνιακή λειτουργία της προσταγής/παράκλησης συνδέεται, από τη φύση της, με τα φαινόμενα ευγένειας. Η ευγένεια είναι βασικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης συμπεριφοράς, αν και οι τρόποι με τους οποίους εκφράζεται (γλωσσικοί και μη γλωσσικοί) μπορεί να είναι εντελώς διαφορετικοί από κοινωνία σε κοινωνία. Στην πράξη, η άμεση προσταγή είναι πολύ σπάνια, εκτός από περιβάλλοντα στα οποία υπάρχει όχι μόνο σαφής ιεραρχία, αλλά και ανάγκη να δίνονται με σαφήνεια και να εκτελούνται με ταχύτητα εντολές

ΠΡΟΣΤΑΓΗ - ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Στην Ελληνική, όπως και σε άλλες γλώσσες, η δήλωση τής προσταγής είναι έντονα γραμματικοποιημένα με ιδιαίτερους ρηματικούς τύπους, τους τύπους τής Προστακτικής (*γράφ-ε, διαβάσ-τε*). Οι ομιλητές όμως έχουν στη διάθεσή τους αρκετά μεγάλη ποικιλία γλωσσικών μέσων για να εκφράσουν την προσταγή και ακόμη μεγαλύτερη ποικιλία για να εκφράσουν την παράκληση, δηλαδή την ευγενική μορφή τής προσταγής. Η Προστακτική επίσης χρησιμοποιείται και για άλλες λειτουργίες εκτός από την προσταγή.

ΠΡΟΣΤΑΓΗ - ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Τύπος πρότασης:	ΠΡΟΣΤΑΓΗ/ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ
Αποφαντική →	<i>Θα ήθελα μια πορτοκαλάδα (σας παρακαλώ). (ενν. «δώστε μου μια πορτοκαλάδα») Αχ, Νίκο μου, το παράθυρο μπάζει! (ενν. «κλείσε, σε παρακαλώ, το παράθυρο»)</i>
Ερωτηματική →	<i>Μπορείς να φέρεις ένα κατσαβίδι; (ενν. «φέρε ένα κατσαβίδι!») Έρχεσαι λιγάκι εδώ;</i>
Προστακτική →	<i>Δώσε μου το μολύβι σου! Να τηλεφωνήσεις αμέσως στην Ελένη!</i>

ΠΡΟΣΤΑΓΗ - ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Επικοινωνιακή λειτουργία:	ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ: ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
Απόφαση	<i>Άκου αυτόκίνητο που πήγε και αγόρασε! Κόλτα αυτοπεποίθηση! (ενν. «έχει υπερβολική αυτοπεποίθηση»)</i>
Ερώτηση	<i>Πες μου την τιμή πώλησης τού γιεν! (ενν. «ποια είναι η τιμή πώλησης τού γιεν;») Ανακοινώστε μας τους βαθμούς μας!</i>
Προσταγή/ Παράκληση	<i>Δώσε μου το μολύβι σου! Να τηλεφωνήσεις αμέσως στην Ελένη!</i>

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Η βασική λειτουργία της Προστακτικής είναι να εκφράζει προσταγές. Δεν είναι όμως και η μόνη. Αντίθετα, η Προστακτική μπορεί να εκφράζει και απλή προτροπή ή την άδεια να κάνει ο συνομιλητής κάτι.

Η σχέση προσταγής και Προστακτικής μπορεί να παρασταθεί με τον Πίνακα που ακολουθεί:

Μορφή:	Με Προστακτική	Χωρίς Προστακτική
Επικοινωνιακή λειτουργία:		
Προσταγή	<i>Βγες!</i>	<i>Να βγεις!</i>
Παράκληση	<i>Βγες, σε παρακαλώ.</i>	<i>Σε παρακαλώ να βγεις.</i>
Προτροπή	<i>Βγες λίγο κι εσύ να ξεσκάσεις!</i>	<i>Ας βγεις/να βγεις λίγο κι εσύ να ξεσκάσεις!</i>
Παραχώρηση	<i>Άμα θέλεις, βγες.</i>	<i>Άμα θέλεις, να βγεις/ας βγεις!</i>

ΕΜΜΕΣΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- Σε πολλές γλώσσες του κόσμου είθισται να χρησιμοποιούμε τη λέξη **ερώτηση** εννοώντας **παράκληση**
- Τα δύο **δεν ταυτίζονται**
- Στα ελληνικά η λέξη **παράκληση** σαν αφηρημένο ουσιαστικό συνδέεται με τη θρησκευτική λατρεία
- Υπάρχουν δύο βασικοί τρόποι για να επιτελέσουμε έμμεσα γλωσσικές πράξεις: α) τη χρήση **τύπου προτάσεων** που χαρακτηριστικά εφαρμόζονται για την επιτέλεση πράξεων διαφορετικών από αυτή για την οποία χρησιμοποιούνται εν προκειμένω β) τη χρήση **επιτελεστικών ρημάτων** για την τέλεση μιας πράξης διαφορετικής από εκείνη που ονομάζουν
- Οι ομιλητές **επιλέγουν να μη δεσμεύονται** από την παρουσία ενός ρητού επιτελεστικού – και αυτό επειδή α) μπορεί να ακουστούν πιο **εμφατικά** ή είναι λιγότερο σίγουροι από όσο θέλουν και β) γιατί έτσι μπορούν να **ισχυριστούν** ανά πάσα στιγμή **ότι δεν εννοούσαν αυτό που κατάλαβε ο ομιλητής**

1000 ΚΙ 1 ΤΡΟΠΟΣ

- Οι τρόποι για να κάνουμε μια πράξη (π.χ. να κλείσει μια πόρτα) είναι πολλοί
- Αναφέρετε μερικές....

1000 ΚΙ 1 ΤΡΟΠΟΣ

- Οι τρόποι για να κάνουμε μια πράξη (π.χ. να κλείσει μια πόρτα) είναι πολλοί
- Άμεση και απεριφραστη προσαγή, μετριάσμενες προσαγές, παρακλήσεις με μορφή ερώτησης, παρακλήσεις με επιφανειακή μορφή ερώτησης, πολύ πιο έμμεσες γλωσσικές πράξεις όπου ενδέχεται να μην γίνουν αντιληπτές εκτός συγκεκριμένου κοινωνικού κύκλου
 - *Κλείσε την πόρτα*
 - *Κλείσε λιγάκι την πόρτα, σε παρακαλώ*
 - *Μπορείς να κλείσεις την πόρτα;*
 - *Θα σου ήταν εξαιρετικά δύσκολο να κλείσεις την πόρτα;*
 - *Κάνε μια ταρζανιά και κλείσε την πόρτα*
 - *Πόρταααααα!*
 - *Μπάζει!!!*
 - *Κάνει το κρύο της αρκούδας!*
 - *Ο φλεβάρης και αν φλεβίσει καλοκαίρι θα μυρίσει, αλλά για την ώρα φλεφίζει*

Thank You..

